

מאמר ראשון בסידרה: ילדותו ונעוריו של אדולף אייכמן, האיש אשר המקרה העיוור הובילו לראשות המחלקה היהודית של הגסטאפו

לידתו של נאצי

בעוד השמאל מטפח את המרדנות ואת הגישה ההומאנית. יתכן כי דרכו של אדולף אייכמן יכולה לספק תימוכין לכך. קיים דמיון מסויים בין ילדותם של אדולף היטלר ושל אדולף אייכמן — ולא רק בגלל הקרבה הגיאוגרפית. שניהם התייתמו בגיל צעיר — היטלר מאביו, אייכמן מאמו. אבותיהם של שניהם נישאו יותר מפעם אחת — אמו של אדולף היטלר היתה אשתו השנייה של אביו. שניהם גדלו בצד אחים-למחצה. לשניהם היו אבות קפדניים ומחמירים, שניסו לכפות עליהם בכוח דרך חיים בורגנית-זעירה. שניהם סבלו, בלי ספק, מחוסר אהבה אבהית מספקת בילדותם.

הבדל הוא שהיטלר מרד באביו בהכרה, מרד שהטביע את חותמו על כל ימי נעוריו. ואילו אייכמן תמיד חיפש תחליפים לאבא. אחד התחליפים היה, בלי ספק, היינריך מילר, ראש הגסטאפו. יחסו לאיש זה, כפי שהוא מתבטא בכל עדויותיו וזיכרונותיו, הוא יחס של בן לאב — אב המור, קפדן, אך הוגן. תחת לגולל את אשמתו על איש זה, מאז המלחמה, מגן עליו אייכמן לכל אורך החיות, בניגוד מפורש לאינטרס של עצמו. הוא מוכן להשמיץ את היטלר, את הימלר, את היידריך. אך על מילר הוא מגן במסירות מופלאה, בסיגנון המוכר את דבריו של בן על אביו:

„מילר לא נהג מעולם להרבות בדיבורים. לא, לא בעניינים אלה (השמדה), גם לא בעניינים אחרים. הוא היה תמיד שקט וקמץ במילים. הוא אמר תמיד רק את המילים הנחוצות ביותר. אמן, כן, או לא, או כשלא אמר לא, כן, ולא, לא, או נהג לרוב לומר, חבר אייכמן — ואני ידעתי שזה לא, כן, ולא, לא.“

ובמקום אחר, בדבריו על ההשמחה: „מילר לא יכול היה לעשות שום דבר בעניין זה. מילר בטח לא יכול היה לעשות שום דבר, שום דבר.“ ושוב במקום אחר: „אני משוכנע, אדוני הפקד — זה מצלצל מצחיק אצלי, אני יודע — אבל אני משוכנע שאילו היה מילר מוסמך להחליט על משהו, אז זה לא היה קורה. לא אצל מילר.“

כאשר נעלם מילר, נשאר אייכמן ללא תחליף לאבא — עד הרגע בו ניכנס הפקד לס לתאו בתחנת גאלמי, והחל בחקירתו. יחסו של אייכמן אל לס הוא מורכב ביותר. אך לאורך אלפי העמודים של החקירה המוקלטת, חוזרת ונשנית אותה נימה: השאיפה הקיצונית לעשות רושם טוב על לס, להוכיח לו אישית שאינו רשע, לשכנע אותו אישית שאין מה לכעוס עליו.

לס התייחס אליו בחומרה, בקפדנות, אך בהגינות. אייכמן אמר לו פעם אחרי פעם שהוא

היום, 15 שנים ויום אחד מאז ה-8 במאי, 1945, אני מתחיל להחזיר את מחשבותי אל אותו ה-19 בחודש מארס, 1906, כאשר ניכנסתי לחיי העולם הזה, בצורת תופעת הטבע ששמה אדם, בשעה 5 בבוקר, בעיר סולינגן אשר בחבל הריין. במלים אלה פותח המיסמך שכתב אדולף אייכמן בכתב-ידו, בשבתו בכלא הישראלי, והנושא את הכותרת היומנית „זיכרונותי“.

הורי לא היו שמחים כליכך על לידתי — כפי שנהוג לשמוח על לידתו של בן בכור — אילו יכלו כבר אז, בשעת לידתי, לראות את חוטי היגון והסבל אשר קוסמת רעה טוטה ביריעת חיי, למרות השתדלותה של הקוסמת הטובה. אולם למרבה המזל, פרש הגורל צעיף רחמני על העתיד, ומנע בעד הורי לראותו.

„בכל זאת היה משהו שהמריץ את אבי המנוח להחמיר ביותר בחינוכי מאז ילדותי הרכה ביותר, למרות שרחה לי חיבה יתרה ושמה עלי. אחי ואחיותי לא סבלו מעולם מיחס חמור כזה מצד אבי. וזה למרות שלא הייתי ילד קשה-חינוך, אלא להיפך, הייתי צייתן, וקל היה לכתן אותי.“

כבר שורות ראשונות אלה אומרות דרשני. הן מגלות סינה ניסתר, תתי-הכרתית, נגד האב. כלולה בה האשמה ברורה כי האב החמיר כלפיו יותר מאשר כלפי ה-אחים והאחיות — היינו שהעדיף את ה-אחיות והאחים על פניו.

בדבריו, שהוקלטו בשעת חקירתו עליידי הפקד לס, יש רמז נוסף. „אבי נשא בזו אחר זו שתי נשים. האם הראשונה מתה בשנת 1916. בנושואין אלה נולדו חמישה ילדים, שאני הבכור בהם. תכיפות הלידות האלה גרמה למות אמי.“

כאן יש סינה כפולה. האב החמיר כלפיו והעדיף את האחים על פניו. האב גרם גם למות האם. ולאחר מכן, כעבור שנתיים, כשאדולף היה בן 12, הכניס הביתה אם חורגת, שילדה לו שני בנים נוספים.

אולם סינה זו לא מצאה לה מוצא במרד. הילד הצייתני קבר אותה בנבכי תתי-הכרתית, וגם כיום אין הוא יודע על קיומה. הוא לא מרד באב, וגם לא באם החורגת. על שניהם הוא מדבר בהכנעה גמורה. האב המחמיר, שהיה גבאי בכנסייה פרוטסטנטית של עירו, בורגני-זעיר ארוך וקפדן, שרש מלב בנו כל נבט של מרד עוד בימי ילדות. לאדולף היה נדמה כי הוא מעריץ את אביו, שמת הודשים מעטים לפני חטיפתו, בשנה שעברה. היה מי שאמר כי ילד המעריץ את אביו, סופו להגיע אל הימין הפוליטי, בעוד שילד המעריץ את אמו, סופו להגיע אל השמאל. כי הימין דוגל תמיד בפולחן הכוח והמרות,

מאת אורי אבנרי

„פשעי-מלחמה אינם מבוזעים על-ידי גורמים מופשטים, אלא על-ידי אנשים חיים“ — כך קובע עיקרון משפטי, שצוטט על-ידי גדעון האוזנר במשפט אייכמן. מיהו האיש החי, המואשם במשפט הירושלמי? עד כה הוגשו מאות מיסמכים, ביניהם עדותו של אייכמן, המשתרעת על פני 3564 עמודים, וזכרונות אישיים, המשתרעים על פני 127 עמודים. מתוך ערימה אדירה זו של מיסמכים ועדויות, מתגבשת בפעם הראשונה תמונה ברורה של האיש אייכמן. בסידרה זו מנסה אורי אבנרי לצייר קלסתר של דמות זו, ולענות על כמה שאלות המטרידות כל צופה במשפט אייכמן: איך הפך אייכמן למה שהפך? מה אופיו האישי? אילו שלבים עבר בדרך התדרדרותו? אבנרי, שספרו „צלב הקרס“ ניתח את מהות המישטר הנאצי, מנסה לתאר בסידרה זו את השפעת הגומלין בין המישטר הנאצי לבין האיש אדולף אייכמן.